

Sygn. akt III PK 9/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z powództwa M. P.
przeciwko Gminnemu Ośrodkowi Kultury w S.
o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 stycznia 2018 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Z.
z dnia 28 czerwca 2016 r., sygn. akt IV Pa (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną,**
- 2. nie obciąża powoda kosztami postępowania strony
pozwanej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Z. wyrokiem z 28 czerwca 2016 r. oddalił apelację powoda M. P. od wyroku Sądu Rejonowego w Z. z 14 marca 2016 r., którym zasądzone powodowi odszkodowanie za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę i

oddalono jego żądanie przywrócenia do pracy. Powód był zatrudniony w pozwanym Gminnym Ośrodku Kultury w S. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony jako kierownik - gospodarz obiektu sportowego. We wrześniu 2015 r. pozwany wypowiedział mu umowę o pracę. Jako przyczynę wskazano zakaz finansowania ze środków publicznych zadań związanych z prowadzeniem klubu sportowego GKS „O.” S. W styczniu 2012 r. w Gminnym Ośrodku Kultury utworzono komórkę organizacyjną pod nazwą klub sportowy GKS „O.”. Regionalna Izba Obrachunkowa w L., w wyniku kontroli przeprowadzonej w Gminnym Ośrodku Kultury stwierdziła, że środki publiczne związane z gospodarką finansową Ośrodka nie mogą być przyznawane na działalność sportową, dlatego Klub Sportowy GKS „O.” przestaje działać z końcem września 2015 r. i od października środki nie będą przekazywane na ten klub. Powód miał ochronę zatrudnienia jako radny Gminy. Pozwany przed wypowiedzeniem zwrócił się do Rady Gminy o wyrażenie zgody na rozwiązanie z powodem umowy o pracę z powodu likwidacji zajmowanego przez niego stanowiska kierownika - gospodarza obiektu sportowego. Rada Gminy S. uchwałą z 28 września 2016 r. nie wyraziła zgody na rozwiązanie stosunku pracy z powodem. Uznała, że przeniesienie klubu sportowego do Urzędu Gminy nie uzasadnia rozwiązania umowy o pracę. Sąd Rejonowy stwierdził, że przyczyną wypowiedzenia powodowi stosunku pracy było zastosowanie się do zaleceń pokontrolnych Regionalnej Izby Obrachunkowej w L., zgodnie z którymi działalność Klubu nie mogła być finansowana ze środków pozwanego. Stanowisko pracy powoda zostało zlikwidowane z chwilą wypowiedzenia mu umowy pracę i żaden pracownik pozwanego nie wykonuje należących do powoda czynności związanych z obsługą stadionu. Pozwany nie ma możliwości zatrudnienia powoda. Zatrudnia dwie osoby w pełnym wymiarze czasu pracy (dyrektora i muzyka), sprzątaczkę i plastyka na pół etatu, a od stycznia 2016 r. na 1/8 etatu księgową. Ponadto na 1/2 etatu instruktora, który wcześniej odbywał staż w Ośrodku. Sąd Rejonowy stwierdził, że roszczenie o przywrócenie do pracy nie zasługuje na uwzględnienie. Nie uzasadnia go ochrona zatrudnienia wynikająca z funkcji radnego. Skoro celem regulacji z art. 25 ust. 2 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym jest zapewnienie radnemu swobodnego sprawowania mandatu, a nie zabezpieczenie go przed utratą pracy, to rada gminy podejmując uchwałę w przedmiocie wyrażenia

zgody na zwolnienie, nie powinna ingerować w prawo pracodawcy do „rozstania” się z pracownikiem, gdy ma to uzasadnienie w obowiązującym porządku prawnym i nie jest związane z wykonywaniem przez radnego mandatu. Przyczyną wypowiedzenia powodowi umowy o pracę była likwidacja zajmowanego przez niego stanowiska kierownika - gospodarza obiektu sportowego związana z wynikami kontroli Regionalnej Izby Obrachunkowej. Nie ma żadnych przesłanek pozwalających stwierdzić, iż wypowiedzenie związane było z wykonywaniem przez powoda mandatu radnego. Środki Ośrodka Kultury nie mogły być przyznawane na działalność sportową i dlatego Klub Sportowy przestał działać w następstwie kontroli. W wyniku zmian w regulaminie organizacyjnym stanowisko powoda zostało zlikwidowane. Nikt nie został zatrudniony na jego miejsce, a zasadnicze czynności zakresu obowiązków powoda nie są wykonywane przez innego pracownika. Jednocześnie Sąd Rejonowy stwierdził, że pozwany naruszył przepisy o wypowiedzaniu stosunków pracy, bo wskazał niekonkretną przyczynę - art. 45 § 1 k.p. Uzasadnienie wypowiedzenia zawiera bardzo rozbudowaną i niezrozumiałą dla pracownika przyczynę. U pozwanego doszło do likwidacji stanowiska pracy kierownika - gospodarza obiektu sportowego i to można uznać za główną przyczynę ustania stosunku pracy. Wskazany zakaz finansowania działalności klubu stanowił wyłącznie przyczynę pośrednią - podstawę do wydania dalszych decyzji, w tym ograniczenia zatrudnienia u pozwanego, który nie mógł prowadzić działalności związanej z finansowaniem klubu sportowego, a zatem związanej też z utrzymaniem stadionu. Nie prowadzi to jednak do uwzględnienia roszczenia przywrócenia do pracy, bo sąd pracy może nie uwzględnić tego żądania, gdy przywrócenie do pracy jest niemożliwe lub niecelowe (art. 45 § 2 k.p.). Uprawniona i potrzebna jest ocena czy reaktywowany stosunek pracy ma szanse na prawidłowe funkcjonowanie. W okolicznościach sprawy, pomimo naruszenia przez pracodawcę przepisów o wypowiedzaniu pracownikom umów o pracę, przywrócenie powoda na poprzednie warunki pracy i płacy należy uznać za niemożliwe, bo stanowisko powoda zostało definitywnie zlikwidowane. U pozwanego nie ma innego stanowiska, które można byłoby powierzyć powodowi. Pozwany w wyniku zaleceń pokontrolnych nie finansuje działalności klubu sportowego i faktycznie nie administruje stadionem. Nawet gdyby przyjąć, iż powoda objęła ochrona związana

ze sprawowaniem funkcji radnego (co w niniejszej sprawie nie ma miejsca), to nie byłoby podstaw, aby powoda przywrócić do pracy. Sąd Rejonowy wskazał na stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z 4 listopada 2010 r., II PK 111/10, który stwierdził, że w razie ustalenia, iż wyłączną przyczyną rozwiązania stosunku pracy z pracownikiem będącym radnym była rzeczywista likwidacja stanowiska pracy, która prowadzi do niemożliwości i niewykonalności przywrócenia radnego do pracy na obiektywnie nieistniejące, bo zlikwidowano stanowisko pracy i poprzednie warunki pracy lub płacy, nie jest wykluczone wydanie alternatywnego orzeczenia o odszkodowaniu także dlatego, że sposób korzystania radnego ze szczególnej ochrony trwałości stosunku pracy nie usuwa się spod oddziaływania klauzul generalnych społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa oraz zasad współżycia społecznego (art. 8 k.p.). W przypadku obiektywnej niemożliwości przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy pracownika będącego radnym, z którym rozwiązano stosunek pracy z wyłącznej i niezwiązanej z wykonywaniem mandatu radnego przyczyny rzeczywistej likwidacji stanowiska pracy, sąd pracy może i powinien rozważyć zasadność i racjonalność zasądzenia alternatywnego odszkodowania w miejsce obiektywnie niemożliwego uwzględnienia żądania przywrócenia do pracy radnego na nieistniejące (zlikwidowane) stanowisko pracy. Za niemożliwością i niecelowością orzeczenia o przywróceniu powoda do pracy przemawia uzasadnione przypuszczenie, że po restytucji stosunku pracy, pozwany po raz kolejny wypowie powodowi umowę o pracę. W oparciu o art. 45 § 2 k.p. Sąd Rejonowy uznał uwzględnienie powództwa o przywrócenie do pracy za niemożliwe. W jego miejsce uwzględnił roszczenie alternatywne odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę - art. 477¹ k.p.c.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu oddalenia apelacji powoda stwierdził, że akceptuje w całości ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu pierwszej instancji, który dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne orzeczenie, po właściwej interpretacji przepisów. Nie doszło do naruszenia art. 25 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym. Przyczyna wypowiedzenia umowy o pracę nie była w żaden sposób powiązana ze sprawowaniem przez powoda mandatu radnego. Brak jest przesłanek do uznania, iż wypowiedzenie powodowi umowy o pracę było związane z wykonywaniem mandatu radnego, tym samym nie stało na przeszkodzie by

wypowiedzieć mu umowę o pracę. Niezasadny jest również zarzut naruszenia art. 45 § 2 k.p. Przyczyną ustania stosunku pracy była likwidacja stanowiska pracy powoda. Wskazany w wypowiedzeniu zakaz finansowania działalności klubu stanowił wyłącznie przyczynę pośrednią do podjęcia dalszych decyzji, w tym ograniczenia zatrudnienia w Ośrodku, który zgodnie ze stanowiskiem Izby Obrachunkowej nie mógł prowadzić działalności związanej z finansowaniem klubu sportowego. Przywrócenie do pracy jest niemożliwe, gdyż stanowisko pracy powoda zostało definitywnie zlikwidowane. U pozwanego nie ma innego stanowiska, które można by powierzyć powodowi. Pozwany nie ma wolnych stanowisk pracy, a do pracy na istniejących stanowiskach powód nie posiada kwalifikacji. Powód był zatrudniony na stanowisku kierownika - gospodarza obiektu sportowego, a inne dodatkowe zadania stanowiły jedynie niewielką część jego obowiązków. Zarzuty apelacji dotyczące zakresu prac stanowią polemikę z ustaleniem Sądu pierwszej instancji, co do którego powód nie prowadził żadnego postępowania przed tym Sądem.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie: I. prawa materialnego: a) art. 45 § 2 k.p. przez jego zastosowanie, w konsekwencji uznanie, iż uwzględnienie roszczenia o przywrócenie do pracy jest niemożliwe i zasądzenie odszkodowania w miejsce żądanego przywrócenia do pracy, w sytuacji gdy pozwana wypowiedziała powodowi radnemu Gminy stosunek pracy, podczas gdy uchwałą nr (...) z 28 września 2015 r. Rada Gminy, po szczególnym zapoznaniu się z argumentami zarówno powoda jak i pozwanej nie wyraziła zgody na rozwiązanie stosunku pracy; b) art. 25 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r. poprzez błędną interpretację i przyjęcie, iż „brak jest przesłanek do uznania, iż wypowiedzenie powodowi umowy o pracę było związane z wykonywaniem przez niego mandatu radnego, tym samym nie stało na przeszkodzie by wypowiedzieć powodowi umowę o pracę”, w sytuacji gdy przepisu nie można interpretować w taki sposób, że pracodawca nie jest związany uchwałą rady gminy, w której Rada Gminy nie wyraziła zgody na rozwiązanie z powodem stosunku pracy, jeżeli pracodawca nie stawia pracownikowi zarzutów związanych z wykonywaniem mandatu radnego; art. 45 § 3 k.p. przez niezastosowanie, w konsekwencji nie uwzględnienie roszczenia o przywrócenie do pracy, gdy powód pełni funkcję

radnego Gminy S., a tym samym na podstawie art. 25 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym jego stosunek pracy podlega szczególnej ochronie natomiast uchwała nr (...) z 28 września 2015 r. Rada Gminy, po szczegółowym zapoznaniu się z argumentami zarówno powoda jak i pozwanej nie wyraziła zgody na rozwiązanie z powodem stosunku pracy; II. prawa procesowego - art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez całkowite pominięcie w pisemnym uzasadnieniu wyroku argumentów powoda i okoliczności dotyczących podlegania jego stosunku pracy szczególnej ochronie przed wypowiedzeniem na podstawie art. 25 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym, a tym samym niemożności zastosowania art. 45 § 2 k.p. i konieczności zastosowania art. 45 § 3 k.p., tym samym z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika, czy zdaniem Sądu Okręgowego stosunek pracy powoda podlega szczególnej ochronie przed wypowiedzeniem.

Powód wniósł o uchylenie wyroku i przywrócenie do pracy oraz zasądzenie wynagrodzenia za cały czas pozostawania bez pracy.

Pozwany wniósł o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została oddalona, gdyż zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Materialne zarzuty skarżącego nie są bez racji.

Mylnie przyjęto w zaskarżonym wyroku, że ochrona zatrudnienia z tytułu funkcji radnego jest uprawniona i uzasadniona tylko wtedy, gdy przyczyna wypowiedzenia (rozwiązania) stosunku pracy łączy się z tą funkcją. Brak zgody rady gminy z art. 25 ust. 2 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym może obejmować również inne przyczyny wypowiedzenia. Wówczas pracodawca narusza ten szczególny przepis.

Oznacza to, że Sąd nie można stosować art. 45 § 2 k.p., gdyż regulację tą wyłącza art. 45 § 3 k.p.

Sąd niezasadnie to pominął i przyjął, że nie ma prawnej przeszkody do rozstrzygnięcia zasadniczego problemu na podstawie art. 45 § 2 k.p.

Nie prowadzi to do uwzględnienia skargi, gdyż zaskarżone orzeczenie mimo błędnej podstawy materialnej odpowiada prawu (art. 398¹⁴ k.p.c.).

Powód domagał się przywrócenia do pracy. W sprawie ustalono, że likwidacji

uległo jego stanowisko pracy kierownika obiektu sportowego. Jest to ustalanie faktyczne, które wiąże Sąd Najwyższy (art. 398¹³ § 2 k.p.).

W takiej sytuacji uzasadnione jest rozstrzygnięcie na podstawie art. 8 k.p. W szczególnej sytuacji powód nie może nadużywać swego prawa, gdy z uzasadnionych przyczyn doszło do rzeczywistej likwidacji jego stanowiska pracy i ograniczenia zatrudnienia.

Sąd Najwyższy w wyroku z 4 listopada 2010 r., II PK 111/10, stwierdził, że w przypadku obiektywnej niemożności przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy pracownika będącego radnym, dopuszczalne jest zasądzenie odszkodowania w miejsce niemożliwego uwzględnienia żądania przywrócenia do pracy radnego na nieistniejące (zlikwidowane) stanowisko pracy. Obecny skład podziela taką wykładnię i stosowanie prawa. Uznaje, że uzasadnione jest zastosowanie art. 8 k.p. w związku z art. 477¹ k.p.c. w sprawie skarżącego. Do tego wyroku odwołał się też Sąd pierwszej instancji. Natomiast Sąd Okręgowy zaakceptował w całości rozważania prawne Sądu pierwszej instancji, choć niewłaściwie za podstawę orzekania przyjął art. 45 § 2 k.p.

Nie oznacza to, że odszkodowanie się zwiększa. Odszkodowanie określone w kodeksie pracy ma charakter ryczałtowy i jest tylko jedno. Art. 477¹ k.p.c. ma na uwadze roszczenia alternatywne określone w ustawie - art. 45 k.p. dla wypowiedzenia niezasadnego albo naruszającego przepisy o rozwiązywaniu umów o pracę. Alternatywne roszczenia to przywrócenie do pracy albo odszkodowanie.

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. nie jest zasadny, gdyż to czy Sąd prawidłowo rozstrzygnął o żądaniu należy do sfery materialnej a nie procesowej (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Stosunek pracy podlegał szczególnej ochronie, co nie oznacza, że zamykało to kwestię oceny zasadności żądania przywrócenia do pracy. Zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia może okazać się zasadny wówczas, gdy z powodu braku w uzasadnieniu elementów wymienionych w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.).
O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.

r.g.

